

הלל קנו

יד"ל ע"י
מבצרי התורה והחינוך
שע"י קהל חסידי מכונבא בעלזא
בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרב יקותיאל יהודה גנזל

עובדא בי רבנן

עסקת המריבה

כשהרים הרבי הקדוש את ראשו, הוא השיב בנימה החלטית: "והרי הפסק; הפסק הוא שאני לא אפסוק בדינכם. הרי כל הדין-ודבריי ביניכם, כל הוויכוח הגדול וכל המריבה הלוהטת, הוא רק בעניין ממון, וכסף הוא לא דבר מספיק חשוב כדי שנדון בו..."

הרבי השתהה קמעא, נשם מלוא ריאותיו, ואז שאג מנהמת לב: "הכי יתכן כדבר הזה?! ששני יהודים יריבו ביניהם בגלל כסף?! היכול להיות כך?! האם בשביל ממון ומעות, ולא משנה כמה, יש איזושהי הצדקה להרבות במחלוקת?!"

אפילו כתלי החדר החסירו פעימה, כאשר הרבי שוב שאג מעומק לבבו, כאשר הפעם גם זרזיפי דמעות-כאב נלוו לשאגה:

"האמנם?! שני יהודים רבים ביניהם בגלל כסף?! בגלל ממון?!"

ר' פרץ ור' יקיר החווירו עד שכמעט ולא ניכר הבדל ביניהם לבין חסיד הלבן שעטף את הקיר מאחוריהם. שפתותיהם רטנו. בליבם הם התחרטו לא רק על הגיעם הנה, אלא על כל הסיפור מתחילתו ועד סופו.

והרבי הקדוש אינו מרפה, ובשלישית זועק את זעקתו התוכחתית:

"ככה זה? יהודים רבים ביניהם בגלל כסף?! בגלל כסף?!"

וכמו לא קרה דבר, אזלה בבת אחת האדמומית הלוהטת מפני הקודש וקולו חזר להיות סמכותי ונינוח כבראשונה. "תקשיבו את אשר אומר לכם", הוא פתח. משך שעה ארוכה הוא הסביר לשני השותפים 'לשעבר', שכדאי להם מאד להיחפך גם לשותפים 'בעתיד'.

"מה לכם כי תריבו ביניכם? הרי חלה כאן טעות כלשהי, זה לא שאחד מכם משקר, פשוט כל אחד דבוק באמת שלו. ומדוע איפה לא תתפשרו ביניכם? כל אחד ייקח חמישים אחוזי רווח מאותה עסקה - עסקת המריבה - ותמשיכו לחיות ביניכם בשלום ובשלווה כאילו כלום לא היה? האם ישנו סכום כסף אשר שוויו מצדיק מריבה בין יהודים, ועוד שותפים נאמנים ומיודדים כמוכם?"

הרבי דיבר ודיבר ודבריו נשאו פרי, אם משום חרדת הקודש ששררה בארבע אמותיו, אם משום שהמאוס שהוא מאס בכסף הצליח לחלחל גם לשני השותפים שלפניו, ואם משום ההיגיון הרב שבדבריו הקדושים. מסתבר שכל הסיבות הללו יחדיו הביאו את שני הסוחרים להיענות, בזה אחר זה, להצעת הפשרה אשר הניח הרבי לפנייהם.

חיך לבבי עדיין לא צמח על פניהם, אבל לפחות העיניים נפגשו לרגע. הם הביטו האחד בשותפו, ויושט ר' פרץ לר' יקיר את ידו, אמנם ברפיון מה, ור' יקיר הושיט לו את ידו, הידיים נלחצו והנוכחים כולם הרגישו שביעת רצון.

"כולם" אמרנו? לא ממש. הרבי עדיין לא היה שבע רצון.

"האם לזאת היתה כוונתי? - אמר הרבי, חדווה בין ריסי עיניו וכולו אומר אהבת ישראל - האם בעצם לחיצת שני ידי בשר כבר הושגו השלום והשלווה? הרי גם בתנות האטלזי, אצל הקצב דמתא, תלויים זה לצד זה גושי בשר ועדיין אין שם כל סממן לשלום ולשלווה? התפייסו נא יהודים, כאיש אחד בלב אחד!"

הפכה לחיצת היד לחמימה יותר ושני השותפים ניגשו איש לרעהו כשדמעות שניהם זולגות ובוקעות שערי רקיע. ההתפייסות היתה מושלמת, בפה ובלב כאחד. "אנו חוזרים לחדש שותפותנו כקדם?", שאל ר' יקיר הענייני, ודמעות האושר שנשחטו מנפשו של שותפו בעבר-בהווה-ובעתיד, השיבו את התשובה...

עודם בוכים איש על כתף רעהו ואחד החסידים המרוגשים הנוכח במקום פוצח בניגון ריקוד עליו.

העידו נוכחים: לא יצאו משם ר' פרץ ור' יקיר עד שסחפו את הנוכחים כולם, בראשם הרבי הקדוש, איש האלוקים, לריקוד שגבה טפחים הרבה מעל הקרקע.

(סיפור מופלא ורב-סוסר זה, סופר על-ידי עד הראייה: הגה"ח רבי גד'ל אייזנר זצ"ל, משגיח דיישת' 'חידושי הר"ם' בת"א אשר נכח במעון הקודש עם התרחש הסיפור ועד ערוב ימיו היה מתרגם ומתאמל בהרדת קודש כשהוא מסר את אשר עיניו חזו).

כשטובלים אניצי פשתן בחבית בניזן, לא צריך יותר מניצוץ אש אחד קטן, כדי להפוך אותם למדורה בוערת שלהבותיה תלחכנה בתים וגם יערות. וזה בדיוק מה שקרה באותו בוקר במשרד המשותף של שני סוחרים הטקסטיל מהעיר לודז' הגדולה, ר' פרץ ור' יקיר.

זה התחיל בוויכוח עסקי קטן, ומהר מאד הפך לזירת שריפה רבת נפגעים. המדובר היה עסקה מסוימת שהחברה בעלותם סגרה בהצלחה גדולה, והוויכוח היה על חלוקת אחוזי הרווח. ההסכם אשר נחתם בין צמד הסוחרים ביום העסקים הראשון בו עבדו זה לצד זה, טען ברורות: "כאשר עסקה מוצלחת נחתמת ורווחיה נכנסים לקופת החברה; יתחלקו הרווחים כדלהלן: שישים אחוזי רווח לשותף שהציע ראשון את דבר העסקה, ואילו ארבעים אחוזי הרווח הנותרים, לכיסו של השותף האחר".

ר' פרץ, נמוך הקומה ואדמון השיער, טען בלהט: "הרי אני הוא זה שהצעת את העסקה לראשונה", ואילו ר' יקיר, תמיר הקומה ורזה הפנים, זעף לעומתו: "לא כן, אלא אני הוא זה שהנחתי ראשון את ההצעה על השולחן העסקי, לי מגיעים אחוזי הרווח הגבוהים יותר!"

ומאחר ושניהם היו בטוחים בצדקת טענתם, התלבט הוויכוח המר בדמותו של גפרור בוער שמיהר להצית מדורה גדולה. מהמשרד ומבית-הכנסת, גלשה לה המריבה גם אל יתר חברי הקהילה. היו מי שצידדו בתוקף בר' יקיר והיו מי שהתייצבו מאחורי ר' פרץ. עד שהגיע ר' מעשיל, והכריז בקול רועד:

"די! מספיק טעמנו את נחת זרועה של המחלוקת! אנחנו לא רוצים את זה! אני מציע ששני השותפים היקרים, ר' פרץ ור' יקיר, יפנו אל הצדיק הפלאי הרבי הקדוש רבי אהרן מקוזניץ היושב בעירנו ויבקשו ממנו לפסוק להם דין. סמוך ובטוח אני שצדיק זה שנועד בקדושתו הרבה, יידע לא רק לפסוק להם כדת מה לעשות, אלא גם להביא לכך שהלהבות האימתניות תדככנה והשלווה תשוב לשכון בקרבנו קבע".

"שבו יהודים", אמר הרבי בקול חד כתער. השניים התיישבו. דקה ארוכה ורוויית אימת קודש חלפה על שני השותפים, עד שפנה הרבי אל ר' יקיר היושב לימינו ופקד עלינו: "אמור מה בפין!" ר' יקיר התחיל לשטוח את פרטי הסיפור. תחילה סיפר במילים קצרות על השותפות העסקית שלהם, על עסקאות הטקסטיל ועל המשרד המשותף. לאחר מכן הוא סיפר על ההסכם לגבי חלוקת האחוזים, ומשם הוא התגלגל במורד המדרון התלול של הוויכוח שפרץ ביניהם, הוויכוח שהצית את מדורת המדון הגדולה.

"זכעת הגענו אל הרבי שיחיה - סיכם ר' יקיר וגם סיכם - על מנת שרבינו יפסק לנו כדת מה נעשה. נדע נא בפי מי הצדק ונמשיך כל אחד את שגרת חייו בטוב ובנעימים, למרות ש'שותפים' כבר לא נהיה שוב, ודאי לא בגלגול הנוכחי..."

ניכר היה שרגשותיו הטהורות של הרבי סוערות כרוח צפונית. נאנח הרבי אנהה קלילה ונפנה לשמוע את טענותיו ומענותיו של ר' פרץ. זה האחרון החל לשטוח את הסיפור מזווית החוויה שלו. הוא הפריך את טענותיו של ר' יקיר וטען בהן צדק שכל דברי יקיר אינם אלא כזב מוחלט, טעות ושקר, בעוד שהאמת היא זו השוכנת בפי שול, כאשר שישים אחוזי הרווח מאותה עסקה מדוברת שייכים לו ולא לשותפו.

סיים ר' פרץ את נאומו הכואב והרבי השפיל מעט את ראשו, משעינו על כפות ידיו. השניים הסיקו איפה שהרבי מהפך במוחו בכל סוגיה וסוגיה שבמסכת נזיקין ובכל סימן וסעיף שבהלך 'חושן משפט' שבשולחן-ערוך, ועד מהרה הוא ניפיק את פסקו ההלכתי שיהיה מוסכם על שניהם.

הם ידעו שהם לא הגיעו לרבי רק על מנת שיפסוק להן פסק-דין הלכתי כפשוטו, הם מבינים שהם מחכים להוראת קודש אשר תלמד אותם את אשר לפנייהם. אולם הם בהחלט לא שיערו, גם לא ברזם, את מה שעתידי להתחולל בחדר בדקות הבאות.

ויהי בחצי הלילה שמעו קול נקישות רמות על דלת ביתם. פתחו, ועל המפתח עמד קוזק ובדד תרמיל מלא במטבעות זהב. ויאמר להם, שהוא יוצא כעת לשדה המלחמה ובתורו אחר מקום מוהימן והגון להפקיד שם את מעותיו, המליצו לו להפקידם בידי היהודי דגן. כשהוא מסיים: אם לא אשוב מהמלחמה, תוכל להשתמש במעות כצורך. מיד בהאיר הבוקר יצא אותו חסיד אל בית רבינו, בהגיעו וכניסתו לרבינו, טרם פצה פיו לדבר ולספר, פנה אליו רבינו ואמר: "אין כלל מלחמה אשר נישטת כעת... יוכל אתה להשתמש במעות כאוות נפשך, לפרוע את חוב החכירה".

ב"י באייר
רבינו משה חיים לוצאטו זי"ע -
הרמח"ל

גרים המעלות

בסגנון דומה העידו רבותינו הקדושים, הרה"ק התולדות יעקב יוסף זי"ע, הרה"ק המקיף מקאזניץ זי"ע והרה"ק הרבי רבי מענדלע רמנובער זי"ע שכל מדורגותיהם הנעלות והנשגבות אשר השיגו - השיגו על ידי שהתמיד להגות בספר מ'סילת ישרים' שחיבר רבינו הרמח"ל (הרה"ק הישמש משה זי"ע מביא בסוף ספרו משמו של הרה"ק הקאזניצער מגיד זי"ע הפלגות גדולות בגדולת וקדושת ספר זה והלומד בו).

ב"ט באייר
הרה"ק רבי מאיר מפרמישלן זי"ע

תכלית המעות

רבינו ביאר את המקרא בספר תהילים (קז, כ) ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם. שהקב"ה ישלח דברו שולח את דבר קדשו מן השמים וירפאם ומרפא את האדם. וימלט משחיתותם הוא גם מרפא אותו ממה שהושחת בחוליו עוד יותר בידי הרופאים (כי לפעמים הרופאים במעשיהם רק משחיתים את החולה עוד יותר - והקב"ה מצילו אף מידם).

מאן-דהו ציטט פעם מאמר זה לפני כ"ק מרן מהר"א זי"ע והוסיף לפרש (הוספה זו משלו היתה ולא מפי רבינו אולם ההוא לא ציין זאת): יודו לה' חסדו כאשר האדם מתרפא היה צריך להודות ולשבח אך את רבינו שבשמים, הרופא כל בשר ומפליא לעשות. אולם ונפלאותיו לבני אדם מהלל הוא ומשבח את בני האדם, את הרופאים, באומרו שהרופאים (אשר כאמור לפעמים שהם רק משחיתים) הם-הם שהביאו לו מזור ורפואה, שמע כ"ק מרן מהר"א זי"ע והעיר לו על אתר על החלק האחרון אשר הוסיף משלו: "את זאת לא אמר דער רבי רבי מאיר'ל..."

לאחר הסתלקות רבם תרו בני העיר ומצאו שמחבר הספר 'מקור חיים' הוא-הוא רבה של קאלישי, הלא הוא רבינו החוות דעת זי"ע, ובחרו בו לכהן ברבנות העיר ליסא.

לא תגורו מפני איש

כ"ק מרן מהר"ד זי"ע סיפר: כשנסע רבינו החוות-דעת לכהן ברבנות העיר ליסא אשר שוכנת במדינת דייטשלאנד (גרמניה) חשש מאד מפני רוחות ההשכלה אשר החלו לנשוב במדינה, אשר על כן לא עקב עמו אל ליסא את בני משפחתו, למען לא יושפעו הלילה מנגע ההשכלה אשר כל באיה לא ישונון. ומעשה היה ובתו של החוות-דעת הוצרכה להגיע לבקר אצל אביה בליסא. כאשר סיימה את דבר ביקורה ופנתה לשוב לביתה, כך רבינו מטפחת סביב עיניה והעמיד עמה שומר מיוחד אשר יתלווה אליה עדי תצא מגבולות גרמניה בעבור לא תראה בעיניה את אוזירה של גרמניה.

ב"ה באייר
הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע -
ה'תורת חיים'

קוזק וצרור בידו

חסיד היה מחסידי הרה"ק בעל 'אהבת שלום' מקאסוב זי"ע שהיה חוכר בית היין מן הפריץ למען פרנסתו. בפועל לא היה מרוויח יותר מכפי מחיית אנשי ביתו. אחת בשנה חל היום בו היה צריך לפרוע לידי הפריץ את כל מעות החכירה לשנה החולפת. מה עשה החסיד אשר בידו לא היה הסכום? הוא היה שם פעמיו אל מעון קודש רבו, 'אהבת שלום' ומבקש עזרת הצדיק, 'אהבת שלום' היה פותח את מגרת שולחנו ומשם היה שולף, מדי שנה בשנה, את מלוא הסכום ומעניקו ליהודי למען יוכל לפרוע את דמי החכירה ולחיות שנה נוספת מתוך פרנסת אנשי ביתו. כי כן בירך הרה"ק רבי זאב וואלף מטשערניאסטאה זי"ע את תלמידו 'אהבת שלום' שתמיד יהיה מצוי במגירת שולחנו כל ממון ודמים שיצטרך להם.

לאחר הסתלקות 'אהבת שלום' הגיע יום הפירעון והחסיד נכנס ובא אצל בנו וממלא מקומו - רבינו ה'תורת חיים' וסיפר על מה שנהוג היה בימי חייו אביו הקדוש.

ענה רבינו ואמר לו: "לאבי קדישא היתה ברכה מיוחדת מן השמים שיימצא בידו תמיד כל סכום שיצטרך לדבר מצווה. אולם לי אין את אותה הברכה. אולם ל'קוזק' יש יותר ממון ממני".

החסיד לא הבין את מה התכוונו מילות רבו ושב לביתו בפחי נפש ובדאגה גדולה באשר אין לו מנין לפרוע את חוב החכירה כי רב הוא, וסיפר לננות-ביתו את השתלשלות הדברים.

ב"ד באייר
הרה"ק רבי יהושע מדינוב זי"ע

סמיכה מאלהיו הנביא

הרה"ק בעל ה'בני יששכר' התבטא פעם וגילה שיש לו 'סמיכה' שהוא תלמיד-חכם, מאלהיו הנביא זכור לטוב.

ומעשה שהיה, כך היה: כאשר ה'בני יששכר' היה אברך והתגורר בדינוב ואף כבר נעשה דיינא רבה, כיהן ברבנות העיר רבינו - הרה"ק רבי יהושע מדינוב זי"ע, תלמידו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע. צדיק וקדוש זה זכה בתדירות לגילוי אליהו אשר היה רגיל אצלו. תקופה אחת היתה אשר למשך זמן מה נעדר אליהו התשבי מביתו של מרא דאתרא ולא הופיע כדרכו כל הימים. פעל רבינו את אשר פעל ואליהו הנביא התייצב לפניו. שאל רבינו מאת התשבי זכור לטוב, מדוע נעדרו רגליו מלהופיע בביתו. השיב אליהו, שהדבר בא לו מאחר ושמע 'זילותא דתלמיד חכם' ולא מיחה'...

ביקש רבינו לדעת מה היה המעשה, וכה סיפר לו אליהו הגלעדי:

באותו היום בו היה מעשה, התקיים דין תורה בבית דינו, והדיין רבי צבי אלימלך (הרה"ק ה'בני יששכר') זיכה את הזכאי וחייב את החייב. והיה אותו אחד שיצא חייב בדין, ממלא את פיו בדרך ביזיון וחוצפה כלפי הדיין על אשר חייבו. באותה שעה ישבת שם ולא מחית על הזלזול הזה בדין זה, רבי צבי אלימלך. ועל כן נעדרתי ממך כל הימים אשר חלפו.

ומכאן ראה ה'בני יששכר' סמיכה גדולה מאלהיו הנביא זכור לטוב שתלמיד-חכם הוא....

ב"ה באייר
הגה"ק בעל 'חוות דעת' זי"ע

ברבנות ליסא

בעיר ליסא כיהן ברבנות הגה"ק רבי דוד טעביל זי"ע אשר האיר שמי העולם בזיו תורתו. בשוכבו על ערש דווי בחוליו האחרון, נכנסו אליו פרנסי העיר ושאלו: רבינו על מי עזבתנו? השיב רבי דוד טעביל זי"ע ואמר:

בחרו לכם לרבנות העיר רב גדול בתורה. אומר לכם, ראיתי תשובה להלכה אשר כתב רב העיר קאליש ודבריו הוטבו מאד בעיניי - לכן, יוטב מאד אם תבחרו ברב זה לכהן על כיסאי. ואם תרצו אפשרות נוספת, אזי הגיע לידי תכריך כתוב בשם 'מקור חיים' אשר לא צוין עליו שם מחברו, גם מדבריו התפעלתי מאד וגם אותו תוכלו לבחור לכהן ברבנות העיר.

הנהגת ישראל בשעת 'ברכת כהנים' [א]

הלכות נשיאת כפיים בדרך כלל לומדים אותו רק כהנים, שבעיקר נוגע להם, אבל למעשה יש הרבה הלכות נחוצות שנוגעות גם לישראלים, לכן הננו בזה בס"ד לברר כל ההלכות מ'ברכת כהנים' השייכות לישראלים, ובדרך אגב יבוארו גם כמה חידושים הנוגעים לכהנים.

בדף הזה, לכּוּיִן כּבּל הפירושים שפירשו חכמינו ז"ל. וגם כלפי הכהנים, אע"פ שהברכה מן השמים, כמה שמכוונים יותר עדיף טפי. ובדרך אגב ארשום, מה שתמהתי הרבה, מהו הענין בתפלתם של הכהנים לפני ברכת כהנים, יה"ר מלפניך וכו' שתהא ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ולא שום ממשול ועון מעתה ועד עולם, וצריך ביאור מה מקום להתפלל שיהא "ברכה שלמה", הלא אומרים הברכה בדיק כמו שצויתה תורה, מה שייך ברכה שאינה שלמה, וגם מהו המכשול ועון ח"ו שיכול להיות במצוה זו, שצריך להתפלל עליה באופן מיוחד. ולאחרונה מצאתי בערוך השלחן (סעיף י"ז) שכתב, ענין ברכה זו, נראה לי, דכיון שגזרת מלך היא לברך את ישראל על ידי כהנים, אבל אם הכהנים יש להם מעשים רעים אינם כדאים שבאמצעותם תושפע הברכה, לכן מתפללים שתהא ברכה שלמה בלי מכשול ועון, כעין התפלה "ואל יעכב חטא ועון את תפילתנו", עכ"ל.

ג'. לברר בישראל העומד במקום שאסור להפסיק, והגיע ברכת כהנים, כיצד ינהג - יש בזה כמה אופנים, א) יחיד העומד באמצע ברכות קריאת שמע, שבדרך כלל אין להפסיק בעניית אמן של שאר ברכות, רק על אמן יהא שמיה רבא ואמן דאמירן בעלמא, אבל בברכת כהנים שזהו מצוה גמורה, יפסוק בשתיקה לשמע את ברכת כהנים ויענה אמן על כל פסוק ופסוק מפני שזה חלק מהמצוה, שמורה על קבלת הברכות, אולם על הברכה שמברכים הכהנים אשר קדשנו וכו', לא יענה אמן, שזה וכמו כל שאר ברכות. ב). אם עומד באמצע תפלת שמו"ע, הסכמת רוב פוסקי זמנינו שיפסיק בשתיקה לשמוע ברכת כהנים ולא יענה אמן. ואם עומד לאחר 'הטוב שמך' ולכן נאה להודות, יש שכתבו שאפשר גם לענות אמן על הפסוקים, מפני ששם מקומו [ולע"ד למעשה יש לקיים שוא"ת לא לענות עמן]. ג) שליח ציבור מפורש במשנה שלא יענה אמן "מפני הטירוף" הכוונה שמה תתבלבל דעתו, אבל בזמנינו שיש לכל א' סידור לפניו, אם בטוח שיוכל להמשיך, יכול ומצוה לענות אמן אחר הפסוקים, שזה חלק מהמצוה, ולענין אמן אחר הברכה אשר קדשנו וכו', כתב המשנ"ב שיש דיעות בין האחרונים, ולמעשה עדיף שלא לענות, ולקיים בזה שוא"ת. ד) אם עומד באמצע שמיעת ברכת כהנים, ושמע קדיש או קדושה או ברכו ממנין אחר או שאר ברכה שצריך לענות על זה אמן, לא יענה שום אמן, שהרי כך אמרו חז"ל "כלום יש עבד שמברכין אותו ואינו מאזין", כלומר בשעה שמברכין אותו, יש לו רק להאזין לברכה, ולא לפנות לשום דברים אחרים.

ד'. הסדר של אמירת המקרא והכהנים אחריו - פסק השו"ע (בסעיף ח"י), אין המקרא שקורא 'כהנים' [לפי המנהג שאין אומרים או"א רק מיד מקריין 'כהנים'] עד שיכלה מפי הציבור 'אמן' שעונים אחר ברכת מודים. ואין הכהנים רשאים להתחיל ברכת 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן' עד שיכלה דיבור קריאת 'כהנים' מפי הקורא. וכן אח"כ כל תיבה ותיבה למשל 'ברכך' לא יאמרו הכהנים, רק אחר שגמר המקרא כל התיבה, וכן המקרא לא יאמר הלאה התיבה שלאחריו, רק אחר שגמרו הכהנים כל התיבה, וכן בין כל פסוק ופסוק לא ימשיך המקרא רק אחר שגמרו כל הציבור לענות 'אמן'. ולצערינו הרבה אינם זהירים בזה ונכנסים תיבה אחת בחברתה מפני שממהרין, ואינם יודעים שזהו מימרא מפורשת בגמרא ונפסק להלכה, ללא עוררין.

א. זהירות הש"צ לומר 'רצה' במתינות - ידוע ההלכה, שאין הכהן רשאי לישא כפיו לברך את העם, רק אם עקר רגליו בשעת אמירת הש"צ ברכת רצה לעלות לדוכן, [כך קבעו חכמינו ז"ל, ואסמכוהו על הפסוק], לכן מזהיר המשנ"ב (סימן קכ"ח ס"ק כ"ח) שימתיך הש"צ באמירת רצה עד שיהא בטוח שכבר גמרו כל הכהנים לרוחץ ידיהם, ועקר רגליהם ללכת לדוכן. [ודבר זה שכיח בתפלת שבת קודש, שיש פעמים שהש"צ אומר ברכה אמצעית במהירות, ואז אם יש הרבה כהנים, אין הם מספיקים להגיע לפני שיגמור ברכת רצה] ובדרך אגב ארשום כמה פרטים בדין זה, א). בשו"ת שבט הלוי (חלק ד' סימן כ"ח) כתב מו"ר, שפשיטא ליה שצריך לעקור רגליו בתוך ברכת עבודה, ולא מועיל שעקר רגליו קודם, וכבר עומד שם מוכן סמוך למקום שרוצה לישא כפיו, [ובמשנ"ב מהדורת דרשו הערה 40 הביא בשם הגר"ש"א שלדעתו, בן מועיל אפילו עוקר רגליו קודם, וכבר עומד מוכן בשעת אמירת רצה]. ב). לענין שליח ציבור שהוא כהן, שמנהג העולם היום בזמנינו, שאינו עולה לדוכן, רק נושא כפיו שם במקומו, כתב בשו"ת שבט הלוי (הג"ל אות ב'), שצריך ג"כ לעקור רגליו קצת באמירת רצה, כהכנה לנשיאת כפיים, וכותב שם, שלאח"כ מצא בן בספר 'כף החיים' בשם 'בן איש חי'. ואא"ז הגה"ק מהר"ן הכהן מספיא א היה נוהג כשהיה ש"צ, לחלוץ מנעליו תיכף קודם לאמירת רצה, ואולי טעמו ונימוקו, שעי"ז הוי כעוקר רגליו לדוכן בברכת העבודה. ג). עקירת רגליו מועיל רק ללכת לדוכן, ולא ללכת לרוחץ ידיו, זה לא מועיל מפני שזהו יציאה לצד חוץ, ורק ההליכה לאחור שרוחץ ידיו ללכת לכיון הביהמ"ד (אפילו שמקום הרחיצה חוץ מביהמ"ד) זה מועיל, בן פסק המשנ"ב. ד) אם עקר רגליו רק בשעה שהציבור עונים 'אמן' על ברכת רצה, כתב הפמ"ג שזה לא מועיל, ובמ"ב מהדור' דרשו בהערה 41 מביא בשם ספר 'תורת חיים' שתמה על זה, מדוע לא נאמר כיון שלא נסתיימה הברכה לגמרי עד סיום אמירת אמן, שכן יכול לעלות, וצ"ע למעשה. ה). יש להדגיש שזה תקנת חז"ל ולא רק הלכה לכתחילה, וכלשון השו"ע, אבל אם לא עקר רגליו ברצה, שוב לא יעלה, ומוסיף המגן אברהם, ואפילו היה מחמת אונס.

ב. לברר שהישראל גם בן מקיים מצוה כשמקבל "ברכת כהנים" - יש להקדים מה שמביא המשנ"ב בתחלת הלכות נשיאת כפיים, בשם ספר חרדים, מצות עשה שהכהן יברך את ישראל, וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם בדבר ה', הם נמי בכלל המצוה, עכ"ל. נמצינו למדים, שיש מצוה ג"כ על ישראל לקבל הברכה, וכתב בספר 'פסקי תשובות' בשם כמה פוסקים קדמונים, וז"ל, ולפיכך אם נמצא אדם בביהמ"ד בשעה שקראו לכהנים לברך אסור לו לצאת אם עדיין לא שמע ברכת כהנים ביום זה, ואף אם כבר שמע, אין ראוי לצאת, כשרואה שהכהנים כבר עומדים לברך את ישראל. [ומזבא שהגה"ק בעל ה'חזון איש' פעם היה מאד חלש ביום כיפור, ובכל שעת התפלה נח במטה בעלייה שמעל המקום שהתפללו המנין, ולא ירד רק ל'ברכת כהנים' ואח"כ שב לנחון]. וכל מי שהוא בעיר ויכול לבוא לבית הכנסת לקבל הברכה כדת של תורה, ואינו בא, מראה בעצמו שאין הברכה חשובה לו, ולכן אינו בכלל הברכה [ולענין נשים, לא מצינו שישתדלו לבוא, והם בכלל הברכה, גם כשהם בביתם, שהכהנים מכוונים לברך גם העם שבשדות, ואכמ"ל]. וכיון שהמצוה מוטלת גם על הישראלים, צריכים הם לכיון לקבל את ברכת הכהנים באימה ובריאה, ולכוין לתיבות הברכה, ולא להסיח דעת ולהביט אנה ואנה או להביט באיזה ספר וכדו', עכ"ל. ולכן יש נוהגים לקפל הטלית מעל ראשיהם, כדי שלא יסתכלו לשום צד, ויהא עינם ולבם רק לברכות, ויש לדעת שאחר כוונת הלב הן הן הדברים וכמה שיותר מכוונים ממשיכים יותר שפע, [ואאמז"ר עט"ר שליט"א סידר על דף א', כל הפירושים של המדרש על ברכת כהנים, והרבה פעמים מסתכל

"שלום רב"

פרקים מתולדות ופרקי חייו

של האי כהנא רבא הגאון הצדיק הר"ר שלום בהרה"ח ר' דוד הכהן בראנדער ז"ל [ה]

אשר נתמנה לכהן פאר ע"י כ"ק מרן מהר"א ז"ע

לראש הישיבה דחסידי בעלזא

יומא דנשמתא: י"ז כסלו תש"ס

ליקט וערך: הרב אליהו שמוטץ

עול הגלויות

ויהי בעצם יום השב"ק פר' קרח כ"ג סיון ת"ש שבת מברכים חודש תמוז, הופיעו הרוסים באמצע הלילה, באשר ידעו שבשבת כל הציבור נמצאים בביתם, והורו לכולם לארגן במהרה את חפציהם לקראת לקיחתם לסיביר.

כל אחד לקח עמו את הטלית ותפילין ועוד כמה חפצים, וכבר קודם לכן הורי מורי ההוראה שכל חפץ השווה כסף מותר לקחתו אפילו בשבת, כיון שהוא פיקוח נפש, שעל ידי זה יהיה באפשרות לקבל תמורתו דברי מאכל ושאר הצטרכויות.

וסיפר, שבעת שהגיעו השוטרים לביתם, וציוו להם לארוז חפציהם ולבוא עמם, נתבחרו כל האנשים והיו בכיות נוראות, אך הוא לא איבד את שלוות נפשו, ועמד בישוב הדעת והתבונן מה לקחת עמו, ולקח ספרים הנצרכים ביותר, סידור, מחזוריים, סליחות, קינות, וגמרא ר"ה סוכה תענית שהיה לו בכרך אחד, וספר חיי אדם כדי שיהיה לו במה לעיין אם יארע איזה שאלה. ואמר שעוד רצה לקחת איזה ספר וואס דערמאנט לערנען, ובא לידו ספר 'גור ארי יהודה' מבנו של הרה"ג ר' מנחם זעמבא ז"ל הי"ד.

והוסיף וסיפר שעמד כך בשלוות הנפש ובישוב הדעת, עד שהחלה מסילת הברזל לזוז ממקומה, והתחיל להרגיש שהנה הולך ומתרחק הוא מאילנא דחיי מכ"ק מרן ז"ע, אז פרץ בבכי רב ולא יכלו להרגיעו.

בעמק הבכא

הרוסים הובילו אותם במשך ששה שבועות ברכבת משא, והושיבם במחוז בודייבא פלך אירקוטסק.

וסיפר שבאמצע הדרך בעת שנעצרו באיזה מקום, ראה דרך החלון שבמסילה השניה עומד קרון אחר, ובתוכו הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זצ"ל, ופנה אליו בהתמרמרות, הנה מובילים אותנו לסיביר, ומה יהא אתנו.

וענה לו הרה"ק זצ"ל שיעיין בספה"ק באר מים חיים פרשת נצבים, והנה אז לא היה ברשותו ספר זה, ורק לאחר זמן כשהגיע הספר לידו, היו הדברים שכתב שם למשיב נפש עבור מצבם, שמבאר שם הפסוק 'זיתם מעל אדמתם וגו' וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה, דהענין בזה הוא כדי שישיראל יעלו הניצוצות קדישין שבכל המקומות ההם.

וסיפר שבערב פסח מפאת דוחק המקום לא נתנו לבחורים להיכנס לא לסעודת בכורים ולא לאפיית מצות ערב פסח.

וזכה אף להביא לידי כ"ק מרן ז"ע בשליחות אחד החסידים גרעיני 'קאווע' עם קליפתן עבור מרן ליו"ט פסח, ומרן שמח מאוד בזה, ואמר לו שבזמן כזה יש לזה חשיבות גדולה.

וכן הסתופף בצל הקודש בחג השבועות שחל אז ביום רביעי וחמישי בשבוע, וביו"ט הראשון של שבועות בעת שהתחיל מרן ז"ע לזמר 'זבאו כולם', הופיעו שם שוטרים וציוו לכל הציבור להתפזר לבתיהם, מכיון שסקאהל היתה ממש סמוך לגבול והיה בזה סכנה. אמנם מרן ז"ע הראה לכולם שישארם בפנים, והמשיך מרן לזמר 'זבאו כולם' ואמר תורה כנהוג, ורק לאחר מכן הורה לכל הציבור לילך לבתיהם. לבסוף פעלו אצלם שיוכלו החסידים להישאר שם עד לאחר שבת נאך שבועות.

אנה אלך

בעת ההוא שהו ברוסיה כמיליון יהודים פליטים שברחו מפולין לרוסיה שעדיין לא היתה בשליטה גרמנית, ובחודש ניסן ת"ש נתנו הרוסים ברירה בפני כל הפליטים או להירשם תחת אזרחות רוסית או לחזור לפולין.

במחשבה ראשונה היה נראה שמי שיקח אזרחות רוסית ישאר ברוסיה וינצל, ואילו מי שנרשם שחפץ לחזור לפולין מרה תהא אחריתו, ואולם 'יבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', באשר אלו שלא רצה לקבל על עצמם אזרחות רוסית, נחשבו בעיני הרוסים לבוגדים, ומאחר שהגרמנים לא רצו לקבלם בחזרה לשטחיהם, נשלחו בהמוניהם לערבות סיביר כעונש, שם זכו רבים להינצל ממוות לחיים בחסד ה', ואילו אלו שנרשמו כאזרחי רוסיה, כעבור כמה חודשים כשכבשו הגרמנים את רוסיה, שלחו את רובם למחנות ההשמדה ונעקדו עקדה"ש.

בעת שהותו בסקאהל על חג הפסח שאל ר' שלום את מרן ז"ע אם לקחת אזרחות רוסית או לא, ומרן לא ענה לו תשובה ברורה, רק אמר לו 'צו דעם רשע איז זיך נישט דא וואס צו איילען', ולמעשה לא לקח אזרחות רוסית, ונרשמו הוא ובני משפחתו כי חפצים הם לחזור לפולין.

עם הגולה

עם פרוץ מלחמת העולם בשלהי שנת תרצ"ט, והימים ימי חודש אלול סמוך ונראה לימי הרחמים והסליחות, נשא ר' שלום את רגליו וילך לבעלזא, שם שהה בצילא דמהימנותא במשך כל ימי ירח האיתנים חודש תשרי, וסיפר שמרן ז"ע לא יצא אז אל הקהל עד ליום י"ג מדות, ורק אז קיים מרן ז"ע מנהג אמירת 'תשליך'.

בימים ההם שלטו המבוכה בין כל תושבי העיר 'בעלזא' והחסידים, באשר לא נודע בבירור בידו של מי תיפול השליטה על העיר 'בעלזא', אם לידם של הגרמנים או שמא בחלקה של רוסיה, ובאמצעם של ימי חול המועד נודע לכל כי הגרמנים עתידים להיכנס אל העיר תיכף אחר החג, מיד הורו המורים להתיר לנסוע ולהימלט ביום שמיני עצרת.

ויהי בליל שמיני עצרת, עלה ביחד עם אלפי החסידים אשר שהו שם, ובתוכם מלך ישראל כ"ק מרן ז"ע, על הרכבת היוצאת מבעלזא אל עבר העיר סקאהל, אשר היתה תחת ממשלת הרוסים.

אחר עבור ימי חודש תשרי, נסע לעיר מולדת אביו 'דאבראמיל', לשם גירשו הגרמנים ימ"ש את משפחתו מעירם 'יערוסלב' ממחרת יום הכיפורים, אשר גם היא היתה תחת ממשלת הרוסים.

בתוך הגולה

מ'דאבראמיל' אתא ובה ר' שלום לימי החנוכה דשנת ת"ש, להיות בצלו של כ"ק מרן ז"ע השוהה בסקאהל.

את סדרי התפילות התפללו בבית המדרש הגדול של הרה"ק ר' שלום אב"ד סקאהל, בן כ"ק מרן מהר"י ז"ע, שהיה בנוי ענין הבהמ"ד בבעלזא, ואולם את הדלקת נרות חנוכה הדליק מרן ז"ע בביתו, הגם שלא היה בית גדול כמו ה'גריוסע שטוב' בבעלזא, אעפ"כ הדליק כ"ק מרן ז"ע בביתו ולא בבית המדרש. כמו כן זכה לשהות על חג הפסח בצל קדשו של כ"ק מרן ז"ע, ולהיטב בליל-הסדר שערך מרן ז"ע בסקאהל.

